ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКІУ

АДЫГЭ ХЕКІЫПІЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЫАНДЭРЭ КЪЫДОКІ

№92 (21.250) ● 2008 гъэм накъыгъэм (майм) и 15, махуэку ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокІ ●И уасэр соми 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

Харьковэ З. Г. «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щІыхь зиІэ и юрист» щІэ лъапІэр фІэщыным теухуауэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым и Указ

Ильэс куэд льандэрэ хьэлэзу зэрылажьэм икІи законодательствэр гъэбыдэн Іуэхум къыщыхьэ къэрдей-балъкъэр папщІэ «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щІыхь зиІэ и юрист» щІэ лъапІэр фІэщын **Харьковэ Зинаидэ Григорий и пхъум**- Іэмал зимыІэ медицинэ страховаными и Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ фондым и юридическэ къудамэм и унафэщІым.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президент КЪАНОКЪУЭ Арсен

Налшык къалэ
2008 гъэм накъыгъэм и 12-м
№51-УП

Потапов В. Ф. «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щІыхь зиІэ и дохутыр» щІэ лъапІэр фІэщыным теухуауэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым и Указ

Узыншагъэр хьумэн Іуэхум зегъэужьыным хуищІа хэлъхьэныгъэ иным, и Іэщ Іагъэм зэрыкуэдгъэм икІи ильэс куэд льандэрэ хьэлэзу зэрылажьэм папщІэ «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щІыхь зиІэ и дохутыр» щІэ лъапІэр фІэщын **Потапов Валентин Филипп и къуэ** - Урысей Федерацэм Узыншагъэр хьумэнымрэ социальнэ зыужьыныгъэмкІэ и федеральнэ агентствэм и Ставрополь къэрал медицинэ академием вертеброневрологиемкІэ и клиникэм нейрохирургиемкІэ и къудамэм и унафэщІым.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президент КЪАНОКЪУЭ Арсен

Налшык къалэ
2008 гъэм накъыгъэм и 12-м
№52-УП

● Къэрал къулыкъущІапІэхэм

КЪАНОКЪУЭ Арсен: ЦІыхум фІэгъэщІэгъэни илъагъун хуейщ

Сурэтыр **МАМИЙ Руслан** *трихаш.*

Министерствохэмрэ ведомствохэмрэ я лэжьыгъэм пщІэ щыхуащІкІэ къагъэсэбэпын хуей пщалъэхэр Іуэхум къыхуагъэгъэ бгъэдыхьэкІэмрэ абы кърикІуамрэщ. КЪБР-м и Президентым ар щыжиІащ Правительствэм щыщхэр хэту екІуэкІа етІуанэ зэІущІэм. Зэрылажьар хущыщытым и мызакъуэу, нэхъ мыхьэнэщхэу зиІэ Іуэхугъуэхэмри мы зэІущІэхэм щытепсэльыхьынущ.

КЪАНОКЪУЭ Арсен къиГъэльэгъуащ гъэззэщІакІуэ властым и лэжьыгъэмкІэ хэлъ жыджэрагъым арэзы къызэримыщІыным. Министрхэм я отчетхэм щыжыІаХэр зыкъомкІэ диныгъми, абы ахэр къыхуриджащ я лэжьыгъэм зэрыбгъэдыхьэ щІыкІэр зэрахьэуэкІыну.

- Мыхьэнэщхуэ иІащ бжьграхъэм я щІыбагъ къыдэтыр щІэныным, - жиІащ Президентым.- Ахэр Илщэ федеральнэ округым и Іуэхущ щІыпІэхэм, икІи ту Урысейм зэрыщыщытым ебгъапщэмэ, къызэрыщІидзым, республикэм щыпсэу дэтхэнэми и псэукІэм зэрыхъущхьэпэм тепщІыхьыным. Абы къигъэлъэгъуащ дяпэкІэ апхуэдэ зэІущІэхэр зы министерствэм пыухыкІауэ щекІуэкІыж хуейуэ, гулъытэнщэу зы Іуэхуи къэмынэн папщІэ.

Мэкъумэш хозяйствэмрэ ерыскъыпхьэмкІэ министр **Ерчэн Темболат** жиІащ мы гъэм а Іэнатіэм лэжьыгъэхэр мыЕйуэ зэрыщекІуэкІыр. Мэкъумэш къэкІыгъэхэм я щытыкІэр фІыщ, республикэм щыгъэпшэру тонн мин 50, нэгъуэщІу жыпІэмэ нэгъабэ еЛъытауэ хуэдиткІэ нэхъыбэ къашащ. Хозяйствэхэр жылапхъэхэмкІэ, абыхэм ящыщу хэлпхьыхьахэмкІи къызэрызэпэщащ, сэнэр накъыгъэм и 20-м нэс зэфІэкІынущ. Иджы ягъэ дыдэу Іэмал щыІэ хъуащ мэкъумэш техникэр лизингкІэ зыІэрагъэхьэнщ. Іэщ щхьэ бжьгъэми хэхъуэну гугьапІэ щыІщ. Министрым зэІущІэм хэтхэм ахьлІаХэр къигъэгугьащ мэкъумэшхэкІыу къалэжьыр илъэсым и кІэм ирихьэлІэу Лагъым къагъэуахэм щІыху 80-м нэблагъэм я гъащІэр ихьащ, 150-м фэбжь хахащ.

МафІэсхэм заубгъу

Урысейм КъызэрымыкІуэ щытыкІэхэмкІэ и министерствэм щысэриТамкІэ, къэралым и щІыпІэ куэдым мэхэр мафІэ щыс.

ЩытыкІэр щыгугъущ Хабаровск, Красноярск крайхэм, Байкал гъунэм, Алтайм. МафІэм хисхащ мэз гектар мин 300. Иужьрей ильэс 30-м къуажыбдэу Урысейм апхуэдэ къыщыхъуакъым.

Ныбжьыщ ІэхэмпапщІэ

Урысейм щагъэуващ зыуэ щыт къэрал экзаменым тегуХа телефон линиэ. Ар и жэрдэмкІ Къэрал Думэм щІалэгъуалэм я Іуэхуэхэмкі и комитетым и унафэщІым и кІуэдзэ Кабаевэ Адиэ.

Иджы дэтхэнэ зы еджакІуэми Іэмал иІэщ 8-800-505-12-05 телефонымкІэ псалъэу ЕГЭ-м ехьэлІа упщІэхэр иритыну. Абыхэм жэуап къратыныщ Мэжкуд дэт еджапІэ нэхъыщхьэхэм я профессорхэмрэ Урысейм и щколхэм я егъэджакІуэ нэхъыбІхэмрэ.

(ИТАР-ТАСС).

Мы махуэхэм

Накъыгъэм и 15, *махуэку*

◆ **Уиагъуэм и дунейпсо махуэщ.** 1993 гъэм фокІадэм и 20-м ООН-м и Ассамблее Нэхъыщхьэм къыщта унафэм ипкъ иткІэ, 1994 гъэ льандэрэ ягъэлъапІэ.

◆ Ильэс 20 и пэкІэ (1988) Женевэ щызэращІылА зэгурыІуэныгъэм ипкъ иткІэ, 1988 гъэм мэлыжьыхьым и 14-м советыдзащхьэрэ Афганистанрэ и щІыналъэм кърашыкІ щІадзащ.

◆ Ильэс 60 и пэкІэ (1948) щІидзащхьэрыс къэралхэмрэ (Египетым, Иорданием, Иракым, Сирием, Ливаным, Саудей Хьэрэбыем, Йеменым) Израильмрэ я яп зауэм. 1949 гъэм и жэпуэгъу мазэм Родос хьІПІыгум щызэращІылІа зэгурыІуэныгъэмкІэ ихуащ.

◆ 1935 гъэм Мэскуу метром яп мафІэгър иритІуащ. **Мэскуу метрополитенымэ и махуэщ.**

◆ Урыс тхакІуэ **Булгаков Михаил** (1891 - 1940) къыщалъхуа махуэщ.

◆ 1942 гъэм 115-нэ Къэбэрдей-Балъкъэр лъэпкъ щууей дивизэр зауэм Іухащ.

◆ **Дыгъэр къыщІэкІащ сыхьэтыр 5-рэ дакъикъэ 20-рэ дакъикъэ 28-м.**

Лъэпкъ Іущыгъэ:

Бзаджэри дахэм егъэІумпІафІэ.

Накъыгъэм и 15, *мэрем*

◆ **Махуэм и кІыхьагъщ сыхьэт 14-рэ дакъикъэ 47-рэ.**

Накъыгъэм и 16, мэрем

◆ Ильэс 60 и пэкІэ (1948 гъэ, накъыгъэм и 16 - 18-хэм) дипломат къэушыпкІэхэр зэращІылІащ СССР-мрэ Израиль къралымрэ.

◆ **Мароккэ и лъэпкъ ныпым и махуэщ.** 2003 гъэм накъыгъэм и 16-м ялэжьа террорист щІэпсыхьаджагъэхэм хэкІуэдахэм я фэеплъу ягъэуващ.

◆ Ильэс 15 и пэкІэ дунейм екъжащ урыс еджагъэшхэу, 1960 - 1965, 1977 - 1987 гъэхэм СССР-м и АМН-м и президент, РАН-м и академик, Социалист Лъжыгъэм и Лыхъужь, СССР-м и Къэрал саугъэтым и лауреат (1982) **Блохин Николай** (1912 - 1993)

◆ 1954 гъэм Налшык къыщыІэуахащ украин тхакІуэ Вовчок Маркэ и фэеплъ.

◆ Ильэс 200 ирокъу (1808) адыгэ тхакІуэ, гъэдэхъ, тхакІуэ **Хьандэрий Сультан** къызэралъхуэр.

◆ **Дыгъэр къыщІэкІынущ сыхьэтыр 5-рэ дакъикъэ 40-м, къуэхьэнущ сыхьэт 20-рэ дакъикъэ 29-м.**

◆ **Махуэм и кІыхьагъынущ сыхьэт 14-рэ дакъикъэ 49-рэ.**

ПлЫанэгъ зыгъэхьэзырар ХЬЭЖЫКЪАРЭ Алик.

● Хъыбар гуапэ

КЪБР-м и къалэ, район нэхъыфІхэм щхьэкІэ сом мелуан 24-рэ

2007ГЪЭМ социально-экономикэ зыужьыныгъэм къриКІуахэмкІэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и къалэ округ, муниципальнэ район нэхъыфІхэр ирагъэпажэн щхьэкІэ республикэ бюджетым сом мелуан 24-рэ щыхухахащ. Зыхуэфащэ унафэм Іэ тридзащ КЪБР-м и Президент Къанокъуэ Арсен.

Яп э увыпІэр ятысащ Налшык къалэм, Шэрэдж, Тэрч муниципальнэ районхэм. Абыхэм ираты нущ сом мелуан тхурытху. ЕтІуанэ увыпІэмрэ саугъэту сом мелуан щырыщэ хуагъэфащащ Прохладнэ къалэм, Шэджэм, Прохладнэ муниципальнэ районхэм.

АДЫГЭУНЭ Синэ.

ЗэгурагъэІуэн мурадкІэ

АБХЪАЗ. *США-м и Къэрал секретарым и дэлъыкъуэгъу Брайэ Мэтью Куржымрэ Абхъазымрэ иджыблагъэ щыІа щухьэ, зэгурагъэ лъэныкъуэтІыр кьыхуриджащ мамыру зэпсэльыну.*

«СИ ГУГЪЭМКІЭ, абхъазхэмрэ куржхьэмрэ езыхэр зэгурыІуэн хуейщ, Іуэхум дэлэл хэмыту. ЩІыналъэхэм щытыкІэхэр къыщыхэзыІэнльащи, щынагъуэ щыІэщ ар нэхъри къызэщІэстэнкІэ. Сыщыуэнкі хъунущ, ауэ Москва Іуэхум зэрыхьыхьэм щытыкІэр нэхъ тыпш ищІыркъым», - жиІащ Брайэ Мэтью.

Фигу къыдгъэкІыжьыщи, Абхъазым и Президент Бэгъэпщ Сергей куржым яхуигъуэщ абыхэм я сэлэтхэр Кодор аузым ирашыжьну, арыншэу политикэ зэпсэльныгъэхэм пимыщынэу.

«Американ дипломатыр Абхъазым къыщІэкІуар щытыкІэр зригъэльагъуну, зэпсэльэныгъэхэм пытщэжьи щхьэкІэ щыІэ Іэмалхэр зригъэщІэну аращ», - къыхиГъощащ республикэм нэгъуэщІ къэрал Іуэхуэхэмкі и министр Шамбэ Сергей.

Хэзыщыкіхэм зэрыжаІэмкІэ, американ хьэщІэм и уэжькІэ Бэгъэпщ Сергей США-м и къэрал секретарь Райс Кондолиз ЇущІэнкІэ хъунущ.

ЦІыхухэм кьахохьэу

КЪЭРЭШЕЙ-ШЭРДЖЭС.

Иужьрей ильэсхэм ельытауэ, республикэм и цІыхухэм кьахохьэу хъуащ.

2008 ГЪЭМ и яп э мазищым Къэрэшей-Шэрджэсым зэпымыуэу щыпсэу цІыхухэм я бжьгъэр 427500-м нэсащ. Ар нэгъабэрэй бжьгъэм нэхъри цІыхуи 100-кІэ нэхъыбэщ. Ильэсым зэрыщІидзэрэ республикэм ахьыщІалъэуащ сом бийи 1124-рэ. Ари процент 17,2-кІэ нэхъыбэщ, нэгъабэ кьалъхуахэм нэхъ. Сабий хэхъуэ нэхъыбэу зиІэр Къэрэшей, Хьэбэз, Прикубань районхэрщ. Республикэм Узыншагъэр хьумэныкІэ и министерствэм кьыззэритамкІэ, лІэж сабийхэм я бжьгъэми процент 2,1-кІэ кІэрыхуащ.

Ильэсыр зэрыщІидзэрэ КъШР-м икІаи щыху цІыху 757-рэ, щыпсэуну кьэкІуащ 551-рэ.

КІымПыл Мурат и къулыкъущІэ

АДЫГЕЙ. *Республикэм и Президент ТхьэкІущыну Аслъэнджерий и унафэкІэ, щыпІэ Правительствэм и Тхьэмадэу агъэуваи КІымПыл Мурат.*

АБЫ МАЗЭ зыбжанэкІэ щІыпІэ Правительствэм и Унафэщі кьалэныр пІалъэкІэ игъэззэщащ.

Апхуэдэуи, ТхьэкІуашынэ Аслъэнджерий и унафэкІэ, нэхъапэм я Іэнатіэм пэрыта Саможенков Владимир Адыгеим и Президентым и Администрацэм и тхьэмадэу зэрыщІар. Абы и пэкІэ а кьулыкъур зыІыгъа Горяйнов Евгений еым и лъэныкІэ текІащ.

Адыгей Хэхакіуэ комиссэм

Республикэм и Хэхакіуэ комиссэмІэм тегуХуа унафэщІыпІэ парламентым иджыблагъэ кьыдогъэкІащ. Адыгеим и Парламентым и спикер Иванов Анатолий зэрыжиІамкІэ, комиссэм лиСэхьэлІу кьыслъэгъуэу кандидатхэм я дэфтэрхэр иакъыгъэм и 18 щІондэ кьыІахьынущ.

«ІУЭХУМ теухуауэ республикэм щыІэ хабзэм и 5-нэ статьям ипкъ иткІэ, Адыгеим и Хэхакіуэ комиссэм хэтыну гъэ зыгъэвар щІыналъэм и президентымрэ щІыпІэ парламентымрэщ, политикэ партхэм, жылагъуэ зэгухьныгъэхэм, Урысей Федерацэм, республикэм я Хэхакіуэ комиссэхэм щылажьэхэм къагъэлъагъуа кандидатурэхэм хэпльа иужь», - жиІащ Иванов Анатолий.

ХЬЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

● Зэіущіэхэр

ЯпэкІэ маплъэ

КъБР-м и Правительствэм и Унэм дыгъуасэ щызэхэтащ Къэбэрдей-Балъкъэрым административнэ реформэ щегъэжьэгъэкІыныкІэ щыІэ республикэ комиссэм и зэІущІэ.

Абы Іуэхугъуэ 3-м щызэхпІащ.

Экономикэ зыужьыныгъэмрэ сатумкІэ министр **Мусуков Алий** зэхилъхьажащ Къэбэрдей-Балъкъэрым административнэ реформэ щегъэжьэгъэкІахэр.

Тепсэльыхьыныр зэфІэкІа нэужь, комиссэм хэтхэр абы арэзы техъуащ.

КъыкІэлъыкІуэу зэхуэсахэм зэпхьрахащ «Къэбэрдей-Балъкъэрым къэрал, муниципальнэ Іуэхутхьэбзэхэр зэуІуу щащІэну центр къызэрэзэпэщыным и Іуэхукіэ» республикэм и Президентым и унафэм и проектыр. Министр Мусуков Алий, ягъэлъагъуэ суРэтхэр кьигъэсэбэпуэр, ар зыхуэдэмурэ абы игъэззэщІэн хуей къалэнхэмрэ игъэбелджылащ.

КЪБР-м и властым и гъэззэщІакІуэ органэхэм къэрал пщэрылъхэр зэрагъэзащІэмрэ къэрал Іуэхутхьэбзэ зэрыхуащІэмрэ теухуа административнэ регламентхэм тепсэльыхьа нэужь, ари зэдзэрэзыІуэ къащтащ.

Къанокъуэ Арсен иригъэкІуэкІа зэІущІэм хэтащ КъБР-м и Парламентым и Тхьэмадэ **Бечелов Ильяс**, Президентым и Администрацэм и Іэтащхьэ **Къэжэр Альберт,** Правительствэм и Унафэщі **Ярин Андрей**, ирагъэблагъэ къулыкъущІэхэр.

ХЬЭЖЫКЪАРЭ Алик.

● Мэкъумэш Іэнатіэм

Гъэмахуэ хъупІэхэм хуагъэхьэзыр

Мы гъэм республикэм и мэкъумэш хозяйствэхэм я Іэщыщхуэу мин 60-м нэс Хьэмащэ хъупІэм дашынущ.

«ХЬЭМАЩІЭ» предприятэм и унафэщІ Шурдыкъ Борис хьыбар кьыззэрыдирагъащІамкІэ, гъэмахуэ хъупІэхэм Іэщыр зэрыщыІэну зэманым кьрыубыдэу тонн мини 2-м нэблагъэ кьыщашыну кьалэну зыхуагъэувыжащ. Ар илъэс кІуам нэхърэ тонн 300-кІэ нэхъыбэщ. «Хьмащэ» ГУ-м и Іэнатіэ псори а щІыпІэм зэрыщыІэм кьыхэкІыу, ухуакІуэхэм я лэжьыгъэр зы махуи зэпыурыкъым: Гундэлэнрэ Кьэнжал Ищэмрэ я зэхуакуэм дэль гъуэгур зэрагъэзэхужащ. Шурдыкъ зэрыжиІамкІэ, а лэжьыгъэ Іыхьэр кьызыхуэтыншэу, арэзы укьыщІу игъэззэщІащ Щауэ Юрий зи унафэщІ Бахьсэн гъуэгуфхэр Іэнатіэм. Апхуэдэу Ахматов Мурадин зи Іэтащхьэ Іуащхьэмахуэ ДРСУ-м и лэжьакІуэхэм зыхчей хчагъэзащ гъэмахуэ хъупІэхэр абы пэгъунэгъу кьуажэхэм пызыщІэ гъуэгуэр. Хьэмащэ дэт Щэнхабзэмкі унэр, амбулаторэр, Іэщ дохутырхэм я пІщыр, тыкуэныр, трансформатор линейнэр, насос станцыр, псы зрикІуэ бжьамийхэр Іэщыхьуэхэм я кьэкІуэгъуэм сыт и лъэныкъуэкІи хуагъэхьэзыраш. Ящыныкъуэ мэкъумэш предприятэхэм Іэщыр гъэмахуэ хъупІэм дашын щІадзэнущ накъыгъэм и 20-м. Дунейм и щытыкІэм зэхьэуэкІиныгъэшхуэхэр кьыщыныкъуэ, Іэщыщхуэхэр хъупІэм фокІадэм и кІэ хьуху щыІэнущ, мэлхэмрэ щыхэмрэ япэ уэсыр кьытрилъхьэу я пІалъэщ.

ЖАНХЪУЭТ Зуэ.

● Нобэ

Театр щхъуантІэм фрагъэблагъэ

Республикэм и цІыхухэу, и хьэщІэхэу пщІэ зыкъащІэ!

ЩІэуэ зэрагъэпэщыжа Театр щхъуантІэм концерт щыщагъэІэтагъэ пІалъэр накъыгъэм и 15-м кьыззэІуех УФ-м щыхьэ зиІэ, КъБР-м, КъШР-м, Адыгэ Республикэм я щІыхьэ артист Тут Заур -Са уэ фІыуэ узэлъатІу, ГъащІэІ- и программэмкІэ. Абы щыпсу щІыхьэм фІыуэ ягъэзэчуа хэку, нэгъэщІ кьэрал эстрадэ уэрэдхэр.

Концертым хэтынущ кьафэмкІэ «Кабардинскаярал академическэ ансамблыр, «Балкария» Іуэрыпуэт-этногрофие ансамблыр, адыгэ кьафэмкІэ «Хатти» ансамблыр, кьафэмкІэ «Каллисто» театрыр.

Концертым щІидзэнущ сыхьэт 19-рэ дакъикъэ 30-м. Арефуэжьынущ дунейм и щытыкІэм емытыпэуэ.

● «Адыгэ псалъэр» къыхьзох

Егъэджакіуэм и чэнджэщэгъу

АДРЕЙ газет псоми ягъэзащІэ кьалэн нэхъыщхьэр фІы дыдэу кьыззэрехьлІэм нэмыщІи, ди анэдэлъхубзэмкІэ, кьыдэкІ «Адыгэ псалъэр» щІыхуэзи хуабжьу сэбэпышуэ кьахуохьу. Ар зи лэжьыгъэм кьыщызыгъэсэбэпхэм ящыщщ адыгэбзэмрэ литературэмрэ курыт школхэм щезыгъэджхэр.

Егъэджакіуэм махуэ кьэс Іэщіэль, зэрырагъажэ тхьылъэм я гуэдэхэм щхьэпэщ «Адыгэ псалъэр». Абы кьытехуэ тхьылъэ зэмылІэужьыгъуэхэм дерсхэр нэхъ гъэщІэгъуэн ирыбошыф, щІалэгъуалэм щапхъэ куэдым гу лъыбогъэтэф. Дерс кьызэрыгъэгъэхьэ тхьылъ Іувхэмрэ зимыщІэщыгъуэж еджакІуэхэр кьапщтэмэ, газетыр хуабжьу яфІэгъэщІагъуэнщ. Абыхэм «Адыгэ псалъэм» кьрагъуэтэ еджапІэми, унагъуэми, гъащІэми гъуаэ щахуэхьун тхыгъэ куэд. Дихьэхыу йоджэ щІалэгъуалэм яхуэгъэпсэ тхыгъэхэмрэ напэкІуэцІ щхьэхуэхэмрэ.

Сэ сыкъапщтэмэ, сфІэфІщ ди газетым и дэтхэнэ напэкІуэцІ хэхапр: бзылъхугъэм, анэм, унэгуащэм, егъэджакІуэм кьагъэсэбэпын куэд итщ абыхэм. КьищынэмыщІауэ, ар зэрыхьэ унагъуэм ныбжькІэ зэхуэмыдэу ис дэтхэнэ зым дежкІи гъэщІэгъуэн тхыгъэхэмкІэ кьулейщ.

Си лэжьэгъу псори арэзы кьызэдэхуну кьышІэкІынщ «Адыгэ псалъэр» егъэджакІуэм и дэІепыкьэгъуэхуэу, чэнджэщэгъуфІу зэрыщытыр жысІэмэ.

НАЗРЭН Залинэ,
Налшык къалэ дэт 7-нэ курыт школым и егъэджакІуэ.

Ди газетыр къыфІэрыхьэну фыхуеймэ

Ди щІэдэжькІакІуэ лъапІэхэ!

Фигу къыдогъэкІыж 2008 гъэм и етІуанэ илъэс ныкъуэм къыфІэрыхьэну газетхэм, журналхэм Іэ тедэнэр зэрекІуэкІыр.

Илъэс ныкъуэм газетым и уасэщ сом 356-рэ кІэпІейкІи 10-рэ.

«Адыгэ псалъэм» Іэ щытебдзэ хъунущ республикэм и пощт Іуэхущ Іапі э псоми.

Ди индексыр 51531

Мы гъэм республикэм и мэкъумэш хозяйствэхэм я Іэщыщхуэу мин 60-м нэс Хьэмащэ хъупІэм дашынущ.

МафІэсхэм заубгъу

Урысейм Къызэрымыкіуэ щытыкІэхэмкІэ и министерствэм щысэриТамкІэ, къэралым и щІыпІэ куэдым мэхэр мафІэ щыс.

Тонн 30 хуащэ

Къаруушхуэ иІэу щІыр щыхъеи Китайм и ищІэ-къуэхэмІэ лъэныкъуэм, къегъэлакІуэхэм ящыщхуэ, къэралым и заугъэ мини 100 щолажьэ.

Къаруушхуэ иІэу щІыр щыхъеи Китайм и ищІэ-къуэхэмІэ лъэныкъуэм, къегъэлакІуэхэм ящыщхуэ, къэралым и заугъэ мини 100 щолажьэ.

Нобэ

Театр щхъуантІэм фрагъэблагъэ

Къалэ цІэрыІуэм

Бзэржей щыхьэщхьэм щІэпхьаджагъэ хьэлъэхэр щалажьэ Индием и Джайпур къалэм коменДант сыхьэт щагъэуващ.

Экономикэ Политикэ

Махуэку

Кавказ Ищхъэрэ Жылагъуэ Іуэху

● Зэгупсысыпхъэ

Нэхъыжьхэм дахуэвгъэсакъ

Американ щІэныгъэлІхэм я къжуэныгъэхэм къызэрыкъощІкІэ, щІыхъуэхэм нэхъри бзыльхугъэхэр нэхъыбэрэ щІэпсэуэм и щхьэусыгъуэр мыраш: анэхэмрэ анэшхуэхэмрэ зыхащІэ сабийхэр къаэрыкъуэпыкъуэр, нуэдзкІэ къаэзрыщІыгъуэр. КъыхэзрыщІэныкІэ, къаур, дэржэгъуэ ни къыпхэзыльхьщ щІыхъуэхэм уахъущхьэпэфыныр, ахэр къыпхуенныр, къыпкІэльыкІуэныр, къыпткІэльыджэныр.

Зыри къыхуэмежу, и закъуэ дыдэ къанэ лІыкъыр е фызыжьыр, зэрыхабзэщи, щІэх дыдэ гъэрымыхь мэхъу, узыфэ ІейкІэм зэщІадзыдыІэ. Абдыхэм ехьыхэм яфІэфІу дунейм ехьыжхэри.

КРАСНОБОРСК къалэм (Архангельск область) щыпсэурт зи ныбжь хэкІуэта бзыльхугъэ Поповэ Софье. И закъуэу къэнат, Іэщ1Іэр къыІэщІэужъуагъэти, фадэр зи эрэгъ и гъунэгъуэм елъэІуауэ, мыпхуэдэу жриІэри: «Си пенсэм щІыщ уэсгъынщ, псынщІэ дыдэу, гугъу сомыгъэхьыщІэу сыцкІи». Зыкъомрэ гуитІ-щхьитІу щьта нэужь, Петраков Николай (арат фадафэм и цІэр) арэзы хъуаш Софье къыщІелъэІуар игъэзэщІэну. Фызыжьыр хьэмэным кІуаш, зигъэпскІащ, щыгъын нэхъыфІыІуэ пІэр зыщІэтІа гъэри и гъунэгъуэм еджащ, «КъаКІуэ, хьэзыр сыхьуащ» - жиІэри. Николай къэсщ, «гонорарыр» и жьпым ирилъхьэри, фызыжьыр зэуэзэгсу нуКІащ. Поповэр, зэрыгуриІуэгъуэщІ, хъхъэм яхьащ, Петраковыр тутнакъэщым ирадзащ, илъэсибгъу пІалъэкІэ щысыпу тезыр трагъэтхэри.

Апхэуэдэ кхъхъугъэ мыщхьэпэхэм куэдым урагъэгупсыс. Урысейм Медицинэ Щ1эныгъэхэмкІэ и Академием и профессор Тювинэ Нинэ къызэриІытьтэмкІэ, гъащІэр зыфІэмыІэфІыкъ щІыхум ажалкІэ «щІыдэпыкъун» щыІэжьыІ. Абы уэзэрыхуэупсапхъэр и узыфІэхэр е нэгъуэщІ гугъуэхьхэр зэрыпхуэзэфІэкІкІэ щхьэщІпхьуэрэщ. ЗызыкъІыжьыну мурад быдэ зиІэм, нэгъуэщІ ЗэкІыпІэ имыгъуэтмэ, зэрыхуеІуэ и щхьэм и унафэ хурещІыж. Ауэ «сыукІ» жызыІэм, шэч хэмыльу, пцы еупс - ар, дауи ирехъуи, мэгугъ ажалым зыгуэрурэ къеІолІагъ. Пхэнат, Іэщ1Іэр зыкъІэщІэужъуати, фадэр зи эрэгъ и гъунэгъуэм елъэІуауэ, мыпхуэдэу жриІэри: «Си пенсэм щІыщ уэсгъынщ, псынщІэ дыдэу, гугъу сомыгъэхьыщІэу сыцкІи». Зыкъомрэ гуитІ-щхьитІу щьта нэужь, Петраков Николай (арат фадафэм и цІэр) арэзы хъуаш Софье къыщІелъэІуар игъэзэщІэну. Фызыжьыр хьэмэным кІуаш, щыгъын нэхъыфІыІуэ пІэр зыщІэтІа ахэр егъашхэ. И макъуэр гъэри и гъунэгъуэм еджащ, «КъаКІуэ, хьэзыр сыхьуащ» - жиІэри. Николай къэсщ, «гонорарыр» и жьпым ирилъхьэри, фызыжьыр зэуэзэгсу нуКІащ. Поповэр, зэрыгуриІуэгъуэщІ, хъхъэм яхьащ, Петраковыр тутнакъэщым ирадзащ, илъэсибгъу пІалъэкІэ щысыпу тезыр трагъэтхэри.

Апхэуэдэ кхъхъугъэ мыщхьэпэхэм куэдым урагъэгупсыс. Урысейм Медицинэ Щ1эныгъэхэмкІэ и Академием и профессор Тювинэ Нинэ къызэриІытьтэмкІэ, гъащІэр зыфІэмыІэфІыкъ щІыхум ажалкІэ «щІыдэпыкъун» щыІэжьыІ. Абы уэзэрыхуэупсапхъэр и узыфІэхэр е нэгъуэщІ гугъуэхьхэр зэрыпхуэзэфІэкІкІэ щхьэщІпхьуэрэщ. ЗызыкъІыжьыну мурад быдэ зиІэм, нэгъуэщІ ЗэкІыпІэ имыгъуэтмэ, зэрыхуеІуэ и щхьэм и унафэ хурещІыж. Ауэ «сыукІ» жызыІэм, шэч хэмыльу, пцы еупс - ар, дауи ирехъуи, мэгугъ ажалым зыгуэрурэ къеІолІагъ. Пхэнат, Іэщ1Іэр зыкъІэщІэужъуати, фадэр зи эрэгъ и гъунэгъуэм елъэІуауэ, мыпхуэдэу жриІэри: «Си пенсэм щІыщ уэсгъынщ, псынщІэ дыдэу, гугъу сомыгъэхьыщІэу сыцкІи». Зыкъомрэ гуитІ-щхьитІу щьта нэужь, Петраков Николай (арат фадафэм и цІэр) арэзы хъуаш Софье къыщІелъэІуар игъэзэщІэну. Фызыжьыр хьэмэным кІуаш, щыгъын нэхъыфІыІуэ пІэр зыщІэтІа ахэр егъашхэ. И макъуэр гъэри и гъунэгъуэм еджащ, «КъаКІуэ, хьэзыр сыхьуащ» - жиІэри. Николай къэсщ, «гонорарыр» и жьпым ирилъхьэри, фызыжьыр зэуэзэгсу нуКІащ. Поповэр, зэрыгуриІуэгъуэщІ, хъхъэм яхьащ, Петраковыр тутнакъэщым ирадзащ, илъэсибгъу пІалъэкІэ щысыпу тезыр трагъэтхэри.

Апхэуэдэ кхъхъугъэ мыщхьэпэхэм куэдым урагъэгупсыс. Урысейм Медицинэ Щ1эныгъэхэмкІэ и Академием и профессор Тювинэ Нинэ къызэриІытьтэмкІэ, гъащІэр зыфІэмыІэфІыкъ щІыхум ажалкІэ «щІыдэпыкъун» щыІэжьыІ. Абы уэзэрыхуэупсапхъэр и узыфІэхэр е нэгъуэщІ гугъуэхьхэр зэрыпхуэзэфІэкІкІэ щхьэщІпхьуэрэщ. ЗызыкъІыжьыну мурад быдэ зиІэм, нэгъуэщІ ЗэкІыпІэ имыгъуэтмэ, зэрыхуеІуэ и щхьэм и

● Іуэхум и пэжыпІэр

ТыншыпІэу пІэрэ президентым и къулыкъур?

Мы тхыгъэм псалъащхэ хуэтщІа упщІэм жуаІэ кърет Йингушым и президент Зязиков Мурат. Абы йопсалъэ «Северный Кавказ» газетым и лэжьакІуэ Нахимов Алексей.

- Ильясих мэхъу президент къулыкъум упщІэрыщІэзэ. Сытхэр пхуэзфІэкІа и эзнымрэ ныбжьыр?

- Зигуэрхэри тхуэзэфІэкІащ, тщІэн хуейуэ кьыптпэщытхэри нэхъыбэжщ. Дауи ирехъуи, быдэу жыслІэфынуш Йингушым псынщІэрыдзу зэрызиужащ. Доухуэ промышленнэ предприятэхэр, псэупІэ унэхэр, еджапІэхэр, Іуэхущапі1эхэр. Ар нэрыльагъу пщыхьнущ ди щІыналъэр къыІэзэхэпІыкъэм. Унэ хэр, псэ уальэхэр щащІ ныдалъхьэ ІуэхущапІэ пхэдзэхэми. Ар, дауи, къарзынэщ. Ауэ кьыдомэщІэкІ предприятэ инхэр, мэкъумэшым, Іэщ гъэхъуным елэжьхэр, ерыскъы комбинатхэр, консерв заводхэр. Аэзр ухуэнми, и чэзуэ кьэхэмэ, нуэмэ дихьэнщ. ЗэкІэ мылькуэр (ахъшэр) къыдомэщІэкІ. ИнвестицІэ кьытхэзылъхьэфынуэхэр кьыдолъхьэ уэ. Къэдгъэузыфынут, нэхъри дефІэкІуэнут ди жагъуэгъуэгъэ, щІэпхъаджащІэхэр, къэрал лабэхэр кьызэщІыдзэхэр зэран кьытхуэмыхьутэмэ.

- Сыт ахэр нэхъ зыхущІэкъур? Я мурадхэр кьащемыхьулІэкІи, щхьэ мыувыІэжьрэ?

- Кавказ Ищхъэрэр я плъапІэщ Къухьэпі1э къэралхэм. Ахэр хущІокъу, ди щІыпІэм зэрыпхьэзрийхэр кьыщІэтурэ, Урысейр кьызэрагъэтІэс хьэным, зэрытрагъэкІуэтыным, ди щІыупс кьуленГъэхэр зэрытІахьынм. Апхуэдэ мурад Іейхэр зиІэхэр, «демократием зыдогъэужь» - жаІэурэ, ди Іуэхухэм кьыхэІэбэ, ди Іуэхущымкъху трагъэкІуэдэ ди щІыналъэхэр зэкъуэудыным, Іьэпкъкъэр зэуштыным, «мырэзэкъэр» нэхъыбэ ящІынум. Сэ сыщІыгуазэщ: т еррористхэр «тІэлэжьэныМ» ди бийхэм ильэс къэс хухах Кавказ Ищхъэрэр УС республикэ кІуэтым и бюджетым ахъшэу ильым хуэдиз.

**- Шэ ч эмрыльу, а мылькум щыщ яІэрыхьауэ кьыщІэкІынущ ящжьблагъэ Москва щыІэ къэрал университетым зэхуэсигъуэжкІ (ттк-шоу жыхуаІэр) кьыщІэзэзыгъэпэщахэм. «Захуагъэ нэсы» и «уэчыльхэм» яубыр Йингушым и унафэщІэм я закъуэкъым. ЗэрыжаІэщи, хьэм ирагъэхь федералыбэ властым и лжьакІуэхэрэри. Пэжыр зэрыгъэщІэну хуейр ирыреплъ ди экономикэ-социалькІэ щыІэкІэм. Осетие Ищхъэрэм Іэпхъуэж ингушэм я гугъу пщІымэ, гу зылъытапхъэщ ахэр зыдэкІуэр хамэщІу зэрыщымытыр, я адэжь лъахэр, нэхъапэхэм зыщыпсэуахэщ ди лъэпкъэгъуэр зыгъэхьакъур, ахьумэ политикэ е экономикэ Іуэхуэхэрыкъ. Пэжщ, тынш дыдэу зэфІэувэжырыкъм осетин-ингуш зэхэщІыкІэхэр. Ауэ «шоуменхэр» иремыгуфІэ: Осетие Ищхъэрэм и Іэтащхьэ Мамсуров Тайморазрэ дэрэ дыІэзакьІэгъэщІ ящІынущ. Ар хьарзынэщ, тэмэмщ, Іуэхущ. Ауэ ди къэралыгъэуэщхуэм щыпсэу дэтхэнэ лъэпкъым и ныбжь зэрыхэкІуэтам кьыхэкІыжьынущ. Ауэ ар ящІынущ, ди щІыналъэхэр зэкъуэудыным, Іьэпкъкъэр зэуштыным, «мырэзэкъэр» нэхъыбэ ящІынум.

Сэ сыщІыгуазэщ: т еррористхэр «тІэлэжьэныМ» ди бийхэм ильэс къэс хухах Кавказ Ищхъэрэр УС республикэ кІуэтым и бюджетым ахъшэу ильым хуэдиз.

**- Шэ ч эмрыльу, а мылькум щыщ яІэрыхьауэ кьыщІэкІынущ ящжьблагъэ Москва щыІэ къэрал университетым зэхуэсигъуэжкІ (ттк-шоу жыхуаІэр) кьыщІэзэзыгъэпэщахэм. «Захуагъэ нэсы» и «уэчыльхэм» яубыр Йингушым и унафэщІэм я закъуэкъым. ЗэрыжаІэщи, хьэм ирагъэхь федералыбэ властым и лжьакІуэхэрэри. Пэжыр зэрыгъэщІэну хуейр ирыреплъ ди экономикэ-социалькІэ щыІэкІэм. Осетие Ищхъэрэм Іэпхъуэж ингушэм я гугъу пщІымэ, гу зылъытапхъэщ ахэр зыдэкІуэр хамэщІу зэрыщымытыр, я адэжь лъахэр, нэхъапэхэм зыщыпсэуахэщ ди лъэпкъэгъуэр зыгъэхьакъур, ахьумэ политикэ е экономикэ Іуэхуэхэрыкъ. Пэжщ, тынш дыдэу зэфІэувэжырыкъм осетин-ингуш зэхэщІыкІэхэр. Ауэ «шоуменхэр» иремыгуфІэ: Осетие Ищхъэрэм и Іэтащхьэ Мамсуров Тайморазрэ дэрэ дыІэзакьІэгъэщІ ящІынущ. Ар хьарзынэщ, тэмэмщ, Іуэхущ. Ауэ ар ящІынущ, ди щІыналъэхэр зэкъуэудыным, Іьэпкъкъэр зэуштыным, «мырэзэкъэр» нэхъыбэ ящІынум. Абы кьикІыр мыращ: Медведевым дяпэкІэ кьыпищэнущ Путиным иригъэжьа лъэныгъэм - къралым кьыпэщыт политикэ, экономикэ, социальнэ Іуэхуэгъуэшхуэхэр Іущу зэфІэгъэкІыным. Ар хьарзынэщ, тэмэмщ, Іуэхущ. Ауэ ар ящІынущ, ди къэралыгъэуэщхуэм щыпсэу дэтхэнэ лъэпкъым и

● Зэманыщ1э

Мелардырыбжэ депутатхэр

Урысейр дуней псом пашэ щыхьэуащ... Къэрал Думэм и депутатхэм мылъкушхуэ зэрабгъэдэлъымкІэ, «Форбс» журналым къызэрильытамкІэ, ди къэралым и сенаторхэмрэ депутатхэмрэ ящыщу нэхъ къуленІуэхэм я мылъкур доллар мелард 41-м щІегъуэ. Журналым щэч кьытрихьэрэкъым Урысейм и щыІ бейхэр властыр зыІэщІэхьэм и Іуэхум зэрыкъэІэбэм ирагъэ и сэбэп нэхъ зыхэль унафэхэр зэрыпхагъэкІым. Бейхэм жаІэр нэгъуэщІщ: «властым дэ дызыхуейхэр кьыдигъэхьуІэрэкъым».

ПАРЛАМЕНТым щыщхэм я нэхъ кьулей дыдэр «Нафта-Москва» компанием и унафэщІ, Дагъыстэным и лІыкІуэ Керимов Сулейманщ. Абы и мылъкур доллар мелард 17,5-м щІегъу. Керимовым и гъусэу къэралым и хабзэ я хьыщІхэр зыубзыху Фетисов Глеб (и мылъкур мэхъу доллар мелларди 5,9-рэ), Скоч Андрей (доллар мелардИ 5,3-рэ), Ананьев Дмитрий (доллар мелардИ 2,3-рэ), Пугачев Сергей (доллар мелардИТ), нэгъуэщІхэм.

«Форбс» журналым зэрибжьмкІэ, ди къэралым и Іуэхухэр нэхъыбзу зезыгъакІуэр зи гугъу тщІа «хьэрычэтыщІэхэрщ». Псалъэм папщІэ, «Альфа-групым» кьыхэхъуКІа Фетисовыр «хэлЫфЫхьащІ» компание нэхъ инхэм я ижьыгъэр кьэпІыщытэнщІ зыкъомкІэ гъэмэщІэным. «КьуленГъэмрэ властымрэ я зэпыщІэныгъэ хэм тхыдэшхуэ яІэщ, «етх журналым, - ауэ Урысей властым кьуленижьу хэтхэм я бжьыгъэ зыхуэзбгъадэ хэм къэралыгъуэ гуэрым щы хьуререм щыбгъэтыгъэныр».

Дэ тхужьІэнукъым Фетисовым къэрал къэпщытэныгъэ хэр игъэмэщІэфаУэ. Сыт щхьэкІэ? А къэпщытэныгъэхэр хэхъуэ зэпытщІ. ФІэщІыгъуейщ У рысейм и властри бейхэм я жьыІэм едаІуэр. Щэч хэмылъу, егъэлеяУэ кьуленІэрэщ властым фІэлІыкІыр, щыщынэр. Абы и щапхъэщ «Сибнефть» компаниер, Абрамкович Роман Іэщ1ащІу щытар, къралым зэрыпсэухэжар, «Юкос»-м и унафэщІэр, политикэм хьыкьну зэрыхуежьу, зэрыпсэфрахуар, нэгъуэщІхэри.

ПщІыр сыткІэ щхьэщІ, кьуленІхэмрэ кьуленІсыхэмрэ я мылъкуэр зыхуэдиІэмкІэ икъуКІэ зэпэІэщІэщ. Ауэ къэралым компание зыкъомыр зэриубыдыжам, бейхэм налогхэр ятын хуейуэ кьыІэзэригъуэам и сэбэпкІэ, нэхъыбэ хуэ зэпытщ цыхуэ кьыІэзэригъуэкІэм я упщІэ.

«Форбс» журналыр щыхьэт зэрытехьэмкІэ, Урысейм мелардырыбжьу щопсу уэнатІуэ 87-рэ. Абыхэм ящыщу пІыр дунейм щынэхъ кьулей дыдэхэм хабжэ. Мис ахэр: «РусалЫр» зыІэщІ Дерипаскэ Олег (доллар мелард 28 хуэдиз мылъку иІэщІ), Чукотком и губернатор Абрамович Роман (доллар мелард 23,5-рэ), «Северсталь»-м и Іэтащхьэ Мордашев Алексей (доллар мелард 21,2-рэ, «Альфа-Банк»-м и унафэщІ Фридман Михаил (доллар мелард 20,8-рэ).

СТРЕЛЬЦОВ Евгений.
«Известия».

● Зэгупсысыпхъэ

Нэхъыжьхэм дахуэвгъэсакъ

Американ щІэныгъэлІхэм я къжуэныгъэхэм къызэрыкъощІкІэ, щІыхъуэхэм нэхъри бзыльхугъэхэр нэхъыбэрэ щІэпсэуэм и щхьэусыгъуэр мыраш: анэхэмрэ анэшхуэхэмрэ зыхащІэ сабийхэр къаэрыкъуэпыкъуэр, нуэдзкІэ къаэзрыщІыгъуэр. КъыхэзрыщІэныкІэ, къаур, дэржэгъуэ ни къыпхэзыльхьщ щІыхъуэхэм уахъущхьэпэфыныр, ахэр къыпхуенныр, къыпкІэльыкІуэныр, къыпткІэльыджэныр.

Зыри къыхуэмежу, и закъуэ дыдэ къанэ лІыкъыр е фызыжьыр, зэрыхабзэщи, щІэх дыдэ гъэрымыхь мэхъу, узыфэ ІейкІэм зэщІадзыдыІэ. Абдыхэм ехьыхэм яфІэфІу дунейм ехьыжхэри.

КРАСНОБОРСК къалэм (Архангельск область) щыпсэурт зи ныбжь хэкІуэта бзыльхугъэ Поповэ Софье. И закъуэу къэнат, Іэщ1Іэр къыІэщІэужъуагъэти, фадэр зи эрэгъ и гъунэгъуэм елъэІуауэ, мыпхуэдэу жриІэри: «Си пенсэм щІыщ уэсгъынщ, псынщІэ дыдэу, гугъу сомыгъэхьыщІэу сыцкІи». Зыкъомрэ гуитІ-щхьитІу щьта нэужь, Петраков Николай (арат фадафэм и цІэр) арэзы хъуаш Софье къыщІелъэІуар игъэзэщІэну. Фызыжьыр хьэмэным кІуаш, щыгъын нэхъыфІыІуэ пІэр зыщІэтІа ахэр егъашхэ. И макъуэр гъэри и гъунэгъуэм еджащ, «КъаКІуэ, хьэзыр сыхьуащ» - жиІэри. Николай къэсщ, «гонорарыр» и жьпым ирилъхьэри, фызыжьыр зэуэзэгсу нуКІащ. Поповэр, зэрыгуриІуэгъуэщІ, хъхъэм яхьащ, Петраковыр тутнакъэщым ирадзащ, илъэсибгъу пІалъэкІэ щысыпу тезыр трагъэтхэри.

Апхэуэдэ кхъхъугъэ мыщхьэпэхэм куэдым урагъэгупсыс. Урысейм Медицинэ Щ1эныгъэхэмкІэ и Академием и профессор Тювинэ Нинэ къызэриІытьтэмкІэ, гъащІэр зыфІэмыІэфІыкъ щІыхум ажалкІэ «щІыдэпыкъун» щыІэжьыІ. Абы уэзэрыхуэупсапхъэр и узыфІэхэр е нэгъуэщІ гугъуэхьхэр зэрыпхуэзэфІэкІкІэ щхьэщІпхьуэрэщ. ЗызыкъІыжьыну мурад быдэ зиІэм, нэгъуэщІ ЗэкІыпІэ имыгъуэтмэ, зэрыхуеІуэ и щхьэм и

● Іуэхум и пэжыпІэр

ТыншыпІэу пІэрэ президентым и къулыкъур?

рытІахьынм. Апхуэдэ мурад Іейхэр зиІэхэр, «демократием зыдогъэужь» - жаІэурэ, ди Іуэхухэм я кьыхэІэбэ, ди Іуэхущымкъху трагъэкІуэдэ ди щІыналъэхэр зэкъуэудыным, Іьэпкъкъэр зэуштыным, «мырэзэкъэр» нэхъыбэ ящІынум. Сэ сыщІыгуазэщ: т еррористхэр «тІэлэжьэныМ» ди бийхэм ильэс къэс хухах Кавказ Ищхъэрэр УС республикэ кІуэтым и бюджетым ахъшэу ильым хуэдиз.

**- Шэ ч эмрыльу, а мылькум щыщ яІэрыхьауэ кьыщІэкІынущ ящжьблагъэ Москва щыІэ къэрал университетым зэхуэсигъуэжкІ (ттк-шоу жыхуаІэр) кьыщІэзэзыгъэпэщахэм. «Захуагъэ нэсы» и «уэчыльхэм» яубыр Йингушым и унафэщІэм я закъуэкъым. ЗэрыжаІэщи, хьэм ирагъэхь федералыбэ властым и лжьакІуэхэрэри. Пэжыр зэрыгъэщІэну хуейр ирыреплъ ди экономикэ-социалькІэ щыІэкІэм. Осетие Ищхъэрэм Іэпхъуэж ингушэм я гугъу пщІымэ, гу зылъытапхъэщ ахэр зыдэкІуэр хамэщІу зэрыщымытыр, я адэжь лъахэр, нэхъапэхэм зыщыпсэуахэщ ди лъэпкъэгъуэр зыгъэхьакъур, ахьумэ политикэ е экономикэ Іуэхуэхэрыкъ. Пэжщ, тынш дыдэу зэфІэувэжырыкъм осетин-ингуш зэхэщІыкІэхэр. Ауэ «шоуменхэр» иремыгуфІэ: Осетие Ищхъэрэм и Іэтащхьэ Мамсуров Тайморазрэ дэрэ дыІэзакьІэгъэщІ ящІынущ. Ар хьарзынэщ, тэмэмщ, Іуэхущ. Ауэ ар ящІынущ, ди щІыналъэхэр зэкъуэудыным, Іьэпкъкъэр зэуштыным, «мырэзэкъэр» нэхъыбэ ящІынум. Абы кьикІыр мыращ: Медведевым дяпэкІэ кьыпищэнущ Путиным иригъэжьа лъэныгъэм - къралым кьыпэщыт политикэ, экономикэ, социальнэ Іуэхуэгъуэшхуэхэр Іущу зэфІэгъэкІыным. Ар хьарзынэщ, тэмэмщ, Іуэхущ. Ауэ ар ящІынущ, ди къэралыгъэуэщхуэм щыпсэу дэтхэнэ лъэпкъым и

● Инвестицхэр къэзымыгъакІуэ

Дзыхь къыдагъэзыркъым

УФ-м и Президентым и чэнджэщэгъуэ Аслахановым Аслъэнбэч журналистхэм ящІыри, мыхьэнэшхуэ зиІэ Іуэхугъуэ зыхьащІэм тепсэлъыхьащ.

АР ящІытхъУащІкавказ Ищхъэрэм и щыналъэхэм я унафэщІэхэм я нэхьыбэм. Гу зылъытапхъэу кьыпищІа щыналъэхэм ди Кавказыншу зэрызаужьыр, экономикэ, социальнэ Іуэхухэм ефІэкІуэныгъэ нэрылъагъэхэр зэрыщІэпэр. Апхуэдэу щыт пэтми, кьулыкъуэхьэ щІэрыІуэм зэрыжиІамкІэ, журналист ящыныкъуэхэр нэхъ зыхуэщІэкъуэр щхьэусыгъуэ зэрагъэлъэгъуэныкъым, мыхьэмщІыгъэхэр зэрагъэбгъэнырщ, Абы щІэзыгъэкІуэ инвестицэ хуэду кьыдэзытыфынуэм я дзыхь дахэ-дахэу къыдагъэзыркъым, фэфІ кьыдалъыхьыркъым.

Кавказ Ищхъэрэм и щыналъэхэм я президентхэм я гугъу ищІурэ, Аслахановыр кьытеувыІащ дэтхэнэ зыми я ныбжьыгъэми, я ныбжьыгъэ кьэпэжмэ.

Къзбгъэльагъэмэ, Шэшэнми и Іэтащхьэ Кадыров Рамзан ноБэр къыздэсым къабыл ящыхъуркъым къэрал лэжьакІуэ, генерал зыкъомым. Сыт щхьэкІэ? Зыльэригъэхьэ екъуІэныгъэхэр я фІэщ къыщІэхъуэм. Пэжщ, зэкІэ Іейкъым Кадыровымрэ УФ-м и Президент Медведевымрэ я зэхущытыкІэхэр. Ауэ абыхэм зэхуэхьэныгъэ ямыгъэуэтынкІэ щэсыпІэ зыри ихьэфынукъым.

Дагъыстэным и президент Алиев Муху политикэ Іэкіуэльакіуэр ебж Аслахановым. Ауэ ибзыщІыркъым и ныбжьыр зэрыхэкІуэтам къыхэкІыу, «Алиевым гугъуэхь гуэркэр къыщІэхьуэкІынкІи» зэрыхуэнр.

Ингушым и Іэтащхьэм щытепсэлъыхьам, Аслахановым къыхигъэщащ Зязиковым Іэужьыфіхэр зэриІэр, предприятэщІэхэр, псэупІэ унэхэр куэду зэририхуэр, абы къыздикІуэр, республикэм ямыкъусанГъэ зыкъомм зэрыщыІэр. Псалъэм папщІэ, жылагъуэхэм щыкуэдщ лэжьаІэнэщэхэр. УнафэщІ Іэнатіэхэм я нэхъыбэр зыІэщІэльыр президентым и Іьхьлъхэщ.

Осетие Ищхъэрэм и президент Мамсуров Таймураз мы щІыпІэм фІыуэ хьащІщІыху, пщІэ иІэщ, Іуэхугъуэ щыхьэтэхэр зэфІегъэкІ республикэм и экономикэр зэІэтыным хуэунэтІауэ.

УФ-м и Президентым и чэнджэщэгъуэр псалъэ гуапэхэм щыслъхьакъым, Къэбэрдей-Балъкъэрым и Президент Къаныкъуэ Арсен и гугъу щищІыкІ. Псом хуэмыдуэ Аслахановым гу зылъытапхъэу кьелытэ Къаныкъуэм экономикэ Іуэхухэр Іущу зэрыпхуэгъэкІыфыр. Къулыкъуэхьэ щІэрыІуэр щытхъуащ Къэрэшей-Шэрджэсым и Іэтащхьэ Батдыевми, а щІыпІэм Іуэхухэр хэпщІыкІыу зэрыщІэфІэкІуэжар кьыжьэрэр.

Корреспондентхэм ящыщу зыр щІэупщІат: «Сыт хуэдиз мылъкуКІэ федеральнэ центрыр ядэІэпыкъуфэ Кавказ Ищхъэрэм и щыналъэхэм?» - жиІэри. Аслахановым абы мыпхуэдэ жэуап кьритащ: « А мылькур куэд мэхъу, зэхэдгъэуэ ахъумэ».

ФИЛИППОВ Максим. *«Аргументы недели».*

● Политикэ партхэм

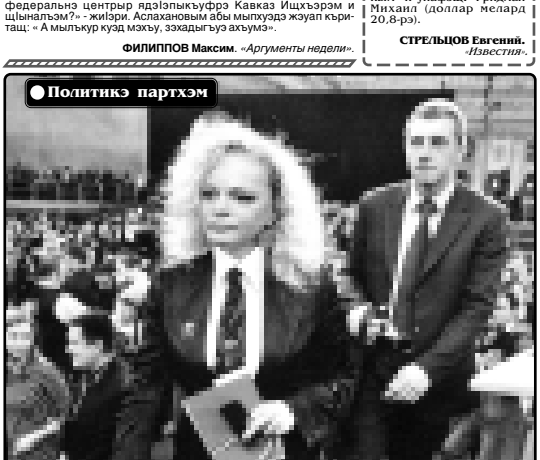

Мэлыжьыхьым и 14 - 15-хэм Москва щекІуэкІащ « Зыуэ щыт Урысей» партым и 9-нэ съездыр. Абы и лэжьыгъэм хэтащ гъэзэджэм и «вагъуэу» зыкъом. Сурэтым щыдолъагъу уэрэджьІакІуэ цІэрыІуэ Долинэ Ларисэ.

«Эхо планеты» журналым кьитхыжащ.

НапэкІуэцІыр зыгъэхьэзырар ТХЬЭМОКЪУЭ Барэсбийщ.

● Упщ1эхэмрэ жэуапхэмрэ

Хэт къэралым щынэхъыщхьэнур?

Сыщысми, къэскІухьми соцІхьэукъуэ. Шей, кофе куэдрэ софэ, ауэ сэбэп кьысхуэхъуркъым. Сыт сщІэнур?

ІРИНЭ, *Москва.*

МОСКВА дэт щІэныгъэхэр ящІэнкІэ институтым и лэжьакІуэ, психолог цІэрыІуэ **Тукаев Рашид** кьыдэрилытэмкІэ, уи щытыкІэм и щхьэусыгъуэр зыгуэрым уэзэриІэгъэгузавэрщ, уи Іэпкьльэпкьым и эндокринно системэм сэкъат зэрилъагъэтащ. Ар бгъэзэжкІуэжыфІм Іуэхущ. «Нэжэгужэ сищІынущ» - жжыпІэу кофе, шей е нэгъуэщІ зыгуэрым ущІефэн щыІэкъым. Нэхъ уэзэгуГупхъэр уэзэрылажьэм, зэрызыбгъапсэхэм, уэзэрыжеІм и мардэхэм уаКъыЗэрытемыкІынырщ. Дыигъэм зыщыбдзейтмэ, пэш нькъуэжкІыфІым ущІэсреймэ, жеІм уитхьэкъункІи мжьу. Іэмал зэрыбгъуэтКІэ, кьэпкІухьын, жьы кьабдзэм уиэтын хуейщ. Ари кьыпхуэмыщхьэпэмэ, дохутырым зыщу эгъазэ, уи гемоГлобиншу зыхуэдэр кьеГъэщІытэ. Жеінэд узыщІ узыфэхэри (диабетыр, пщэрыІуэ ухъунр, нэгъуэщІхэри) щыІэщ.

«Финанс пирамидэ» жыхуаІэхэр ди къэралым щахуэгъэкІуэдыркъым. Сыт хуэдэ щыкІэкІэ защитхъуэмэфыну абыхэм?

РОМАНЦЕВ П., *Курск.*

Упщ1эм жэуап кьрет Сату ассоциацэм и президент **Шокарева Тамарэ:**

- МВД-м щЫГЪУАЗЭ дыІэрищІамкІэ, блэкІа лІэщІыгъуэм и бгъущІ гъэхэм «пирамидэ» зэмылІэужьыгъуэхэр кьыІэзэгъэпэщахэм зыкІэщІаупущІащ щыхубзм и ахьшэу доллар мелуан 240-м щІитъу. Зэманыр екІуэкІыурэ, гъэпцІащІкІуэжр нэхъ «Іущ» мэхъу. Абыхэм ахьэрычэтыщІэ хьарзынэу, кьэрал лабэхэм хуэпэжу фэ зытрагъауэ, щІыхуэхэр нэхъ зыхьхьэ Іуэхуэхэр зэфІагъэжІыну я мурадщ жаІэурэ, куэдыр кьыдахьэх, кьагъапцІэ.

Сыткъ кьэпцІыхуну апхуэдэ гъэпцІакІуэхэр?

1. «Фыкъытхьихь» икІэщІыпІэкІэ, пщэдей кІасэ хьунущ» - жаІэурэ, укьытрагъэхьэ.

2. Фейдэшхуэ (хэпльхьам и процент миныи хуэдиз!) уигъэ укьагъэгугъэ.

3. ЗэгуфІэгъэныгъэ щепщыпІэкІэ, ятхьин хуейр «Договор на вклад» псалъэхэрщ, ятхыр «Договор на пожертвование»-щ. Абы кьикІыр уи ахьшэ тІэщІагъэкІар зэи зэрумылъагъэхьунущ.

Ахьшэ жьгъейхэр дяпэкІэ щамыгъэІэжьыну Гознакым и лэжьакІуэхэм ягъэхьыбару зэхьзох. Ар пэж?

СУВОРОВЭ Наталье, *Москва.*

АПХУЭДЭ унафэ зэкІщыІэкъым, щыІэнуи кьыщІэкІынукъым. Гознакым абыкІэ хуитыныгъэ иІэкъым. Абы и лэжьакІуэхэм зи гугъу ящІыр нэгъуэщІщ - ахьшэ жьгъейкІэ гъэхьэзэырыным лэжьыгъэшхуэрэ мылькуэ куэд дыдэрэ зэрэтекІуэдэрэщ.

Сэ «льготэкІэ зи хуэхьуэхэр» сызрагъэбыдыІа аптекэм кьыщысхуэгъэхуэткъым. Хэт сызыхуэтхьэуэсыхапхэр?

ВЕДЕРНИКОВ А., *Кострома.*

Сымаджэхэм я хуитныгъэхэр хьумэным телажь Лигэм и президент **Саверский Александрэ**ІэзэкІ:

- ТХЬЭУСЫХАФЭ У тІу гъэхьэзыр. Зыр Іэщ1эльхьэ аптекэм и унафэщІэм, адрейр - рецептыр щыпхуэтка поликлиникэм и дохутыр нэхьапэхьэм. Абыхэм Іэуэху Іуэр ямыгъэзэжмэ, захуэгъаэз узынщагъэр зыхьумэнмкІэ жэуаптакІуэ Іуэхущ1эпІэ зэмылІэужьыгъуэхэм я Іэтащхьэхэм. УФ-м и Правительствэм уиэсыхункІэ. Абыхэм я жэуапгэм арэзы утемыхьуэмэ, Іуэхуэр судым Іэщ1эльхьэ. Судыщ1эм хуэзэфІэкІынущ нэгъуэщІ аптекэхэм хущхьуэ уасэу щыбгъэкІуэда ахьшэр (хущхьэр кьыдэзэрыпщэхуам щыхьэт техьуэ чекхэр уиІэжмэ) кьуанщагъэр зыбгъэдэлъ аптекэм кьурегъэтыжынкІэ.

Сыт «маршрутхэжьм пщІэ дыдэу кьыщІажьыхьыр? Хэт абыхэм я лэжьакІэм кІэльыпльр?

ТРОПИНЭ И., *Курск.*

МИНТРАНСЫМ и унафэщІэм зэрыжаІэмкІэ, щІыхуэхэр кьэзыщІэ автомашинэхэм зезыгъакІуэхэм ягъэзэщІэн хуейкъэ ящІэ? Ауэ, ди жагъуэ зэрихьэщи, ахьшэ кьэлэжьыным зи нэхэр кьыщІихуэ ахьшэ тІэщІэхэм а хабзэхэр дахэ-дахэу кьыздэжьхьэм: щІыхуэ кьуэдыуэ автомашинэхэм ирагъэтІысхь, псынщІэ дыдэуи гъуэгуэм, утхэм, уэрэм къэгъэшыпІэхэм щызоІкІуэ.

УФ-м и Президентыр хахащ. Ауэ куэдым кьалъытэ ди къэралым дяпэкІэ унафэщІ нэхъыщхьэ щыщытыр Путинрауэ. НэгъуэщІхэми жаІэ Путинымрэ Медведевымрэ зэхуэдизу, зэгъусэу тепщэныгъэ яІыгъыну Хэт ди къэралым щынэхъыщхьэнур?

ЖЕРИХОВ Д., *Москва.*

УФ-м и КОНСТИТУЦЭМ кьызэригъэувыкІэ, къэралым щынэхъыщхьэр, хабзэбзыпхъэ, унафэ нэхъыщхьэхэм Іэщ1эхьэзыпхъэр Президентращ. Арат кьэрал кІуэцІ, къэрал щыІэ политикэм и унэтІыныгъэхэр зэрыбзыхур, Къэрал Думэм и арэзыныгъэ хэльу, премьер-министрыр хезыгъэхьыр, правительствэр зыхьуэжьыфІыну хуитыр, Центрбанкым и унафэщІыр, прокурор, судыщІэ нэхъыщхьэхэр. ЩынагъуэщІагъэмкІэ Советыр, нэгъуэщІ унафэщІхэри зыгъэзыувыр, ІэзыгъэкІыр, зэрыжаІэщи, «щхьэри лъакъуэри зыІэщІэл